

MUHASEBE EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİ BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ VE AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEK OKULLARINDA BİR ARAŞTIRMA

Yrd.Doç.Dr. Ali ELEREN*

Öğr.Gör. Cantürk KAYAHAN**

ÖZET

Dünyada hızlı değişim sadece bilim ve teknoloji alanında olmamakta aynı zamanda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde de kendisini göstermektedir. Bu süreçte ayakta kalabilenler değişime ayak uyduranlardır. Aslında bilim ve teknolojinin temelini eğitim sistemi oluşturmaktadır ve bu konuda her türlü gelişme ve ilerlemenin sağlıklı ve sürekli gelişen bir eğitim yapısına bağlı olduğu söylenebilir. Meslek yüksek okullarının eğitimi ara eleman yetiştirme konusundaki yararlı katkıları unutmamak gerekir. Mesleki eğitimde istenen hedeflere ulaşmada öğrencilerin temel profilinin çıkarılması, sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim programlarının hazırlanması, kalıcı ve verimli öğrenmenin sağlanması ve öğrenci öğretim elemanı arasındaki sağlıklı iletişim kurulması büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda, öğrenci gözüyle muhasebe eğitimi değerlendirilmiş, okul içi muhasebe eğitimi ile öğrenme yöntemleri üzerinde ağırlıklı olarak durulmuştur. Çalışmamızda yer alan araştırmada Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren tüm meslek yüksek okulları muhasebe bölüm öğrencileri ana kütle olarak alınmış ve bu öğrenciler arasından belirlenen 137 kişiye bire bir anket uygulaması yapılarak öğrencilerin profili çıkarılmış, okul ve bölümlerini tercih nedenleri ile muhasebe eğitimi hakkında düşünceler ve beklentilerini kapsayan sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: muhasebe, eğitim, araştırma, değerlendirme

DETERMINATION OF ACCOUNTING EDUCATION BY THE PERSPECTIVE OF STUDENT : A RESEARCH AT AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

ABSTRACT

Today rapid and radical changes have been accuring not no only in the field at science and technology but also in aducation and training activities in the world. In this process the servivers are those who adapt themselwes successfully to such changes. In fact, the basis at science and technology and advances about sciences and technology depend on efficient and costant education and training instructure.The contributions of vocational high schools about training and education of work force have been taking attention. To reach desired objectives in the vocational training it is necessary to define basic profil at students, prepare training programs in accordance with the need of industries, provide permanent and productive education and training and establish effective communication between instructures and students.In this study accounting education and training were determined by the eyes of the students. And also accounting education and learning methods within the school were predominantly emphasized. The target research population of the study are the students in the accounting programs at vocational high schools of Afyon Kocatepe University. A questionnaire was formed and sent 137 students of this target population as sample survey. As a result of data dreved from this survey students profile was defined and students thoughts and expectations about their schools and their programs were statistically analyzed.

Key words: accounting, education, research, determination

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F, İşletme bölümü, aeleren@hotmail.com

** Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Meslek Yüksek Okulu, Muhasebe ve Finansman Bölümü, ckayahan@aku.edu.tr

1. GİRİŞ

Dünyadaki en eski bilimlerden bir tanesi de hiç kuşkusuz muhasebedir¹. Bu kadar eski geçmişe sahip bir bilim dalı ekonomik faaliyetlerin her zaman merkezinde bulunmuştur.

20.yüzyılın ortalarından bu yana muhasebe eğitiminin nasıl olması gerektiği ulusal ve uluslararası platformlarda tartışılmakla beraber henüz tam bir fikir birliğine ulaşamamıştır.

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen davranışların meydana getirilmesine eğitim denilmektedir². Öğretme ise; planlı bir amaca yönelik olarak gerçekleştirilmektedir³. Tanımlamalarda da ifade edildiği gibi; eğitim, öğretim ve öğrenme olgularının bir fonksiyonudur ve bu olguların etkinliği insan faktörüne dayanmaktadır. Bu nedenle eğitim, değişimin en çok yaşandığı ancak en zor kabul edildiği uygulamalı bir bilim alanı olarak görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinin çıktısı; öğrencinin almış olduğu eğitimi uygulama alanlarında başarılı bir şekilde uygulayabilmesiyle ölçülür. Kural olarak, bir ülkenin ekonomik koşulları ekonomisinin olgunluğuna bağlıdır. Ülkeler, ekonomiyi geliştirici stratejiler aramaktadırlar. Endüstrisi gelişmemiş ülkeler ziraata ve hayvancılığa önem verirlerken, endüstriyel ekono-

miler değişim sürecine, yüksek teknolojiye ve kuvvetli sermayeye önem vermektedirler. Bu nedenle, hazırlanan muhasebe sistemi ve hesap planları bu değerleri içerecek bilgileri almaya yönelik olmaktadır⁴. Pek çok ülkede özellikle vergi kanunları yalnızca muhasebe uygulamalarını düzenlemek amacıyla yapılmıştır. Bu ülkelerde muhasebe prensipleri kanunlarda açık açık anlatılmaktadır⁵.

Mesleki eğitimde esas olan, bireye mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazandırmanın yanı sıra o meslekle ilgili olarak zihinsel, duygusal, sosyal ve ekonomik yönlerden de geliştirme esastır⁶. Meslek eğitiminin etkinliği, öğretim elemanı, öğrenci etkileşimi doğrultusunda öğretim programlarının eş güdümlü olarak uygulanmasına bağlıdır. Meslek eğitiminde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta öğretim programlarının ihtiyacı karşılayacak şekilde geliştirilmesidir. Öğretim programları hazırlanırken hem meslek mensuplarının meslekten beklentileri hem de ilgili mesleğin bilimsel gerekleri dikkate alınmalıdır⁷. Bunun sağlanması, büyük ölçüde muhasebe eğitimi ve uygulama deneyimine bağlıdır⁸.

Literatürde yapılan bir çok çalışma da, her ne kadar gelişmekte olan ülkelerdeki muhasebe eğitiminin bu ülkelerin gereksinimine cevap vermekten uzak olduğuna işaret etmekte ise de,

¹ CEYLAN Murat, "Çağımızda İhtiyaç Duyulan Muhasebeci Profili", http://www.alomaliye.com/murat_ceyhan_cagimizda_muhasebeci.htm(10.04.2006), s.1.

² DEMİREL Özcan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Pegem Yayınları, İstanbul, 2003, s. 31.

³ ZAIĞ Figen, "Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar", Gazi Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Ankara, http://www.ceterisparibus.net/kongre/istanbul_2.htm(20.03.2006), s.1.

⁴ ILDIR Ali, "Muhasebe Sürecini Etkileyen Faktörler", Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme bölümü, 2001, <http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/1/ildir/ali.html>(15.02.2006), S. 4.

⁵ ARPEN J., RADEBOUGH L, "International Accounting and Multinational Enterprises, 1981, USA, s. 21.

⁶ KARAAĞAÇLI Mustafa, *Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, Nobel Yayınları, 2002, İstanbul, s. 113.

⁷ ZAIĞ, 2004, s. 2.

⁸ KALMIŞ Halis ve YILMAZ Burcu, Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi için Yapılması Gereken Geliştirmeler, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri2.doc> (10.02.2006). s. 3.

Türkiye gibi gelişmekte olan birçok ülkede mevcut muhasebe eğitiminin ülke şartlarına uygun olup olmadığı ile hangi düzeyde ülke ihtiyaçlarına cevap verebildiği konusunda uygulamalı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır⁹.

Mesleki bir eğitim dalı olan muhasebe eğitiminde başarılı bir öğrenme için öncelikle;

- Öğrenci potansiyeli doğrultusunda, muhasebe eğitim hedefleri saptanmalı,
- Öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılması düşünülen materyal ve teknikler belirlenmeli,
- Mevcut uygulama alanındaki ihtiyaçlar göz önüne alınmalıdır.

Meslek yüksek okullarının temel amaçlarından birisi kuşkusuz piyasaya yetişmiş iş gücü ve ara elamanı yetiştirmektir¹⁰. Bu okullar mesleki eğitim faaliyetinin yapı taşlarından birisini oluşturmaktadırlar. Mevcut uygulamada muhasebe eğitim müfredatının hazırlanmasında MEB ile YÖK birlikte hareket etmektedirler. Üniversitelerin sayıca çoğalması ve fiziken yurdun dört bir yanına yayılmış olmaları, üniversitelerin gerek fiziki, gerek teknik donanım sorunlarını çözemelerini gündeme getirmiştir. Ancak muhasebe dünyası bakımından çözülmesi gereken sorun muhasebe uygulamaları ile muhasebe eğitimi

arasında var olan açıktır¹¹. Muhasebe meslek mensuplarının yeni gelişmelere uyumlu şekilde faaliyet göstermesi zorunluluğuna paralel olarak eğitim kurumlarının ve eğitimcilerin bu gelişmelere ayak uydurması açığın büyümesini engelleyecektir¹². Üniversiteler ile iş hayatındaki işbirliği bu noktada çıkmaza girmektedir. İş hayatı, hem teorik hem de pratik anlamda yetişmiş eleman istemektedir. Üniversitelerin lisans programlarında muhasebeyle ilgili verilen derslerde konunun teorisinin, bilimsel esaslarının öğrenilmesi öğrenciler için yeterli görülebilir. Oysa ön lisans programları için durum biraz daha farklıdır. İş hayatı ön lisans programlarının yetiştirdiği ara elemanın teorik bilgiden çok uygulamaya yönelik yetişmesini istemektedir¹³. Yine eğitim kurumlarının en ciddi sorunlarından birisi de, öğretim elemanı gereksinimlerini karşılayamamalarıdır¹⁴.

2. MUHASEBE VE DEĞİŞİM

İşletmelerin faaliyet gösterdikleri çevrede önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler genel olarak, küresel rekabet ve küresel piyasa koşullarından kaynaklanmaktadır¹⁵. Bunlara bilim ve teknolojiye bağlı değişimler de ilave edilebilir. Çünkü: Teknolojik gelişmeler; bilgi üzerindeki zaman, mekan ve diğer kısıtlamaları azaltmakta ve birçok durumda tamamen ortadan kaldırmaktadır. Günümüzde muhasebe meslek

⁹ ÇÜRÜK Turgut ve DOĞAN Zeki, "Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi", ODTÜ Gelişme Dergisi, 28 (3-4), 2001, Ankara.

¹⁰ GÜÇLÜ Faruk, Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi, 2004, Ankara. s. 1.

¹¹ PARKER L. D., Back to the future: the broadening accounting trajectory, *British Accounting Review*, 33(4), 2001, s. 421-453.

¹² PETHLEY, L. S., ve FREMGEN, R. I., What's a Name Change?, *Journal of Accountancy*, August, 188(2), 1999, s. 71-75.

¹³ YILMAZ Serpil ve CİĞER Ayşegül, (2004), "Küreselleşme ve Ön lisans Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı" [http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc\(28.12.2005\)](http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc(28.12.2005)), s. 1.

¹⁴ BAYAZITLI Ercan, ÇELİK Orhan, Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Etkinli Analizi, Ankara. [http://www.ceterisparibus.net/kongre/istanbul_2.htm\(23.02.2006\)](http://www.ceterisparibus.net/kongre/istanbul_2.htm(23.02.2006)), s. 6.

¹⁵ STOUT, D. E. ve SCHWEİKART, J. A., The Relevance of International Accounting to the Accounting Curriculum: A Comparison of Practitioner and Educator Opinions, *Issues in Accounting Education*, Spring, 4(1), 1989, s. 126-143.

mensupları giderek daha fazla olağan olmayan durumla karşılaşmaktadır. Muhasebe bilgilerinin öneminin ve niteliğinin değişiyor olması sonucunda muhasebe eğitiminin de değişmesi veya yenilenmesi bir zorunluluk olmaktadır¹⁶. Muhasebe eğitimindeki değişim, hem eğitimi alan öğrenciler hem de eğitimi veren öğretim elemanları açısından kalitenin yükseltilmesini sağlayacak yenilikleri ve değişimleri beraberinde getirmiştir.

Muhasebe öğretim sisteminde yeni yaklaşımlar ışığında ulaşılması istenen ortak amaca, konuya ve duruma uygun öğretim yöntem, teknik ve stillerinin seçilişi kuşkusuz derslere ilgiyi ve etkin katılımı artıracak, öğreneni motive edecek ve böylece öğrenme ortamını daha etkili ve anlamlı kılacaktır. Eğitimin ve öğretimin ana unsuru olan öğrencileri tanımak ve onların kendi istekleri ile öğrenmeye çaba göstermelerini sağlamak ve yönlendirebilmek için öğrenme stilleri eğitim sürecinde önemli bir olgu haline gelmiştir. Öğrencilerin “nasıl öğrenmekten hoşlandığını” ortaya koyan öğrenme stilleri, öğretim elemanlarının öğrencilere bu çabalarında rehberlik etmeleri ve yönlendirmelerinde etkili olacaktır¹⁷.

Muhasebe dersi, uygulama ile paralel götürülmesi gereken bir derstir¹⁸. Muhasebe eğitiminde artık geleneksel eğitim yöntemlerinden vazgeçilmeli, çağdaş anlamda öğrenci odaklı, dinamik ders ortamlarının sağlandığı eğitim yöntemleri tercih edilmelidir.

3. MUHASEBE EĞİTİMİNDE HEDEFLER

Muhasebe eğitiminin genel ve özel amaçları belirlenirken, öncelikle hedef kitlenin analizi

önemlidir (önlisans eğitimi ile lisans eğitimi vb). Bu çalışmada hedef kitlemiz ön lisans öğrencileridir.

Meslek Yüksek Okullarda muhasebe eğitimi açısından temel amaç; öğrencilerin temel muhasebe konuları hakkında bilgi sahibi olmalarının sağlanmasıdır. Özel amaç ise; öğrencilere, iş hayatında muhasebe verilerini kolaylıkla, doğru ve tarafsız olarak değerlendirebilecekleri bilimsel ve mesleki formasyonu kazandırmaktır. Özellikle belirlenen özel amaçlar, meslek yüksek okullarındaki eğitimde önemlidir. Çünkü: Faaliyet göstermiş oldukları yerleşim yerindeki işletmelerin temel olarak gereksinim duyduğu meslek elemanı ihtiyacının karşılanmasında; konusunda uzmanlaşmış ve yetişmiş insan gücünün sağlanabilmesinde meslek yüksek okullarına büyük görevler düşmektedir. Muhasebe eğitiminde hedefler belirlenirken, birinci aşamada; işletmelerin beklentileri ve öğrencilerin beklentileri belirlenmelidir. İkinci aşamada ise; eğitim-öğretim faaliyetlerinin başarı ile yürütülebilmesi ve kalıcı bir bilgi birikiminin sağlanabilmesi için; ders müfredat programlarının öğretim elemanları tarafından öğrenci beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanması ve öğretim faaliyetlerinin bu plan doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sonuçta; Muhasebe eğitiminin amacı; bilgilerini kullanabilen, yorumlayabilen ve yalnızca ülkemizdeki yasal düzenlemelerle değil, uluslararası uygulamalarla da bağlantısını kurabilen meslek mensupları yetiştirmektir

Türkiye’deki muhasebe eğitiminde yaşanan sorunlar Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarında dile getirilmiştir. Önceki yıllarda düzenlenen sempozyumlarda sunulan bildirilerin ve

¹⁶ BAYAZITLI VE ÇELİK, 2004, s. 8.

¹⁷ DEMİRKAN Şefika, Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Artırma Yollarına İlişkin Bir Yaklaşım: Öğrenme Stilleri, [http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc\(15.11.2005\)](http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc(15.11.2005)). s. 1.

¹⁸ ÇALDAĞI Yurdakul, BAYIRLI Rıdvan, ALTAY Adem, Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Artırılması, [http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri7.doc\(15.10.2005\)](http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri7.doc(15.10.2005)). s. 1.

yurtdışında yapılan çalışmaların yoğunlaştığı nokta **neyi, nasıl, ne zaman** öğreteceğimize. Biz bu çalışmayı bu sorulardan '**Nasıl**' a cevap bulmak için yürütüyoruz. Çalışmamızın amacı öğretim yöntemleri ile öğrenme tarzlarının öğrencilerin ders başarılarına etkisini incelemektir. Beklentimiz, farklı yöntemlerle aynı dersi izleyen farklı öğrenme tarzlarına sahip öğrencilerin başarılarının da farklı olacaktır. Muhasebe eğitimine öğrenci bakış açısıyla en azından bir yön çizebilme, öğrencilerin beklentilerini karşılayabilme, fikirlerinin değerli olduğu anlayışını kazandırma ve mevcut okulların eksiklik ve zayıflıklarının farkına varılabilmesi amacıyla öğrenci odaklı bir değerlendirme yapmayı uygun bulduk.

Muhasebe eğitiminin değişen koşullara göre uyarlanması gerektiği konusunda bir çok arayışlar vardır. Dünyada bu konuda yapılan çalışmalardan birisi, 1989 yılında Amerika'da 8 muhasebe kuruluşu (Author&Anderson, Arthur Young, Deloitte Haskins and Sells, Ernest & Young, Price Waterhouse gibi muhasebe ve denetim şirketleri) tarafından "Eğitime Bakış: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Yapılabilecekler" başlıklı bir çalışma ile yayınlanmıştır. Daha sonra Bedford Komite Raporu olarak yayınlanan bu çalışma, Muhasebe Eğitimi Değişim Komitesinin (Accounting Education Change Commission) kurulmasına neden olmuştur¹⁹. Bu komite yalnızca muhasebe eğitimine aktif katkıda bulunmayı değil, aynı zamanda muhasebe eğitiminin geleceğinin nasıl olması gerektiği hakkında da yol göstermeyi amaçlamaktadır.

Geleceğin muhasebe eğitiminde, güçlü mesleki eğitimden söz edebilmek için, teknik becerilerle birlikte mesleki ahlakın kazandırılması da gerekmektedir. Bu esas zaten muhasebe teorisi içinde yerini almaktadır. Muhasebe temel kavramlarından "Sosyal Sorumluluk" kavramının öğrenciye

bir davranış olarak kazandırılması meslek ahlakının kazandırılmasını da sağlayacaktır. Bu nedenle Bedford raporunda muhasebe eğitimi içeriğinin belirlenmesinde muhasebe temel kavram ve ilkeleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

4. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEK OKULLARI MUHASEBE BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi:

Araştırmanın amacı; meslek yüksek okullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin; eğitim alt yapıları, tercih sıraları vb temel bilgilerle muhasebe eğitimi üzerine düşüncelerini değerlendirmek ve daha etkin bir muhasebe eğitimi için geleceğe dönük yapılması gerekli çalışmaları ve ihtiyaçları belirlemektir.

Araştırma kapsamı; Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksek okulları muhasebe bölümü ikinci sınıf öğrencileridir.

Araştırmanın yöntemi; Araştırmada, verilerin elde edilmesinde belirlenen örneklem üzerinde birebir anket uygulanması yöntemi temel alınmıştır. Anket ölçeği benzer çalışmalardan da yararlanılarak, kendimiz tarafından oluşturulan sorulardan meydana gelmektedir. Anket uygulamasında öğrencilerden tüm soruların cevaplandırılması, boş bırakılmaması istenmiş ve bu şarta uyan anketler değerlemeye alınmıştır.

Dolayısıyla, toplam ana kütleimiz olan 674 öğrenciden 150'sine anket uygulanmış ancak, anketi yeterli ve doğru bir biçimde cevaplayan, asgari 137 öğrencinin değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Bu sayının okullara dağılımı, okulların öğrenci paylarıyla nispi orantılı (en az % 20 temsili örnek alınmış) olarak ve öğrenci numaraları kullanılarak, rastgele dağıtım tablosu yardımıyla

19 American Accounting Association, Accounting Education Change Commission, Accounting Education Change Commission, History and Impact, Accounting Education Series, Volume No. 15, 1999, Sarasota. s. 4.

uygulanmıştır. İlgili okullara göre toplam öğrenci sayıları ve seçilen örneklem sayıları Tablo 1’de izlenebilir. Sorular arasındaki ilişkilerin anlamlılık ilişkisinin değerlendirilmesinde Ki-kare testinden faydalanılmıştır. Öğrenciler tüm sorulara cevap verdikleri için Ki-kare testlerinin güvenilirliğinde %5’in altında boş değer bulunması şartına uyulmuştur.

Ayrıca tüm ki-kare değerlendirmelerinde ilişki düzeyi C (contingency coefficient) korelasyon değeri ile belirtilmektedir.

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan hipotezler şu şekildedir:

H₁: Öğrencilerin cinsiyetleri ile okul tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır

H₂: Öğrencilerin üniversiteye yerleşme şekilleriyle okul tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Öğrencilerin ikamet ettikleri şehirler ile okul tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Öğrencilerin mezun oldukları okullar ile okul tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Öğrencilerin mezun oldukları okulları ile muhasebe eğitimindeki başarıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.3. Bulgular ve Tartışma

Çalışmadaki anket sorularının bir kısmı öğrenci profilini belirlemeye yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Diğer kısımda ise, derecelendirmeli sorularla öğrencinin okula, muhasebe eğitimine ve diğer mesleki eğitim unsurlarına bakışı belirlenmeye çalışılmıştır.

Derecelendirmeli sorularda önem düzeyine göre ilk üç cevap şıkkı sıralanması istenmiş, bu derecelendirme sonuçları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu konuda ilk örnek soru Tablo-2’de görülmektedir.

Çalışmanın genel değerlendirmesine baktığımızda; anketimize katılan öğrencilerin Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksek okullarındaki dağılım sayıları ve yüzdeleri şu şekildedir.

Tablo 1. Ankete Katılan MYO Öğrencilerinin Okullara Göre Dağılımı

OKULLAR	ANA KÜTLE (TOPLAM)	ÖRNEK KÜTLE (KATILIM)*	KATILIM YÜZDE %
Afyon MYO	170	35	25,5
Bolvadin MYO	120	24	17,5
Çay MYO	80	16	11,7
Dinar MYO	50	10	7,3
Emirdağ MYO	100	20	14,6
Eşme MYO	54	11	8,0
Uşak MYO	100	21	15,3
TOPLAM	674	137	100,0

* Okullara ait örnekler kütleler, ana kütlelerin nisbi olarak % 20’si ile temsil edilmiştir.

Tablo 1'e göre öğrenci sayısı bakımından Afyon MYO, Bolvadin MYO ve Emirdağ MYO öğrencileri yüksek görülmektedir. Bunun nedeni, diğer okullar içerisinde bu üç okulun ikinci öğretim programlarının bulunması, dolayısıyla da öğrenci potansiyelinin yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin buldukları bölümü tercih nedenlerinden ilk üçü önem düzeyine göre Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Önem Derecesine Göre Muhasebe Bölümü Tercih Nedenleri

TERCİH NEDENLERİ	1.Tercih %	2.Tercih %	3. Tercih %
İş Bulmak Amacıyla	38,0	24,8	20,4
Askerlik Nedeniyle	-	5,1	4,4
Meslek Öğrenmek	36,5	36,5	13,9
Dikey Geçiş	16,8	9,5	14,6
Tavsiye	0,7	8,8	24,8
Memleket Olması	1,5	7,3	5,1
Eğitim Kalitesi Yüksek Olması	5,8	6,6	16,8
Diğer	0,7	1,5	-
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 2'ye bakıldığında; öğrencilerin birinci tercihlerindeki öncelikleri, iş bulmak amacıyla yoğunlaşırken, ikinci tercihlerinde, meslek edinmek ve üçüncüsünde ise tavsiye öne çıkmaktadır. Ancak her tercihte iş bulmak ve meslek edinmek amaçları az bir değişimle de olsa önemlerini korumuşlardır. Bunun nedeni, ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %80'inin meslek lisesi çıkışlı olması ve doğal olarak bu öğrencilerin iş hayatına bu alanda atılmak arzularının ön planda olmasından kaynaklanmaktadır.

Okulların öğrenci bakışıyla fiziki yeterliliklerinin tespitinde; ankete katılan öğrencilerin % 22,6'sı fiziki açıdan okullarını yeterli görürken, % 77,4'ü ise yeterli görmediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin fiziki olarak yetersiz gördüğü unsurlar önem derecesine göre şu şekilde dağılım göstermektedir :

Tablo 3. Öğrencilerin Fiziki Olarak Yetersiz Gördüğü Unsurlar

EKSİK UNSURLAR	1.Tercih %	2.Tercih %	3. Tercih %
Bina yetersizliği	19,0	19,0	9,5
Sosyal tesis yetersizliği	49,6	21,9	5,1
Ulaşım yetersizliği	2,2	13,1	15,9
Konaklama imkanının yetersizliği	2,2	8,8	15,0
Temizlik yetersizliği	5,1	13,1	38,3
Diğer	21,9	24,1	12,1
TOPLAM	100	100	100,0

Tablo 3'e bakıldığında; öğrenciler okulların fiziki kapasite olarak yetersizliği konusunda sırasıyla; sosyal tesis eksikliği, diğer eksiklikler(servis aracı, bina kalitesi, telefon edilebilecek alan, alışveriş imkanı vb.) ve temizlik hususunu gördükleri anlaşılmaktadır. Buradan MYO'ların daha çok ilçelerde kurulmuş olması, öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında bir takım sıkıntılar meydana getirmektedir. O nedenle bu eksikliğin giderilmesinde MYO olan

bölgelerin mahalli ve okul idarelerine önemli görevler düşmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin muhasebe eğitim ve öğretim donanımı açısından okullarının yeterliliklerine ilişkin değerlendirmelerinde; öğrencilerin % 19,0'u okullarını muhasebe eğitim-öğretim malzemesi ve teknik donanım açısından yeterli bulurken, % 81,0'ı yetersiz görmektedir. Yetersiz alanlar olarak sıralanan unsurlar Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4. Teknik Donanım ve Mesleki Eğitim Malzemesi Açısından Yetersiz Unsurlar

EKSİK UNSURLAR	1. unsur %	2. unsur %	3. unsur %
Bilgisayar eksikliği	53,3	8,8	5,8
İnternet eksikliği	10,9	34,3	10,2
Uygulama laboratuvar eksikliği	2,9	21,2	24,1
Sınıf eksikliği	1,5	1,5	5,1
Öğretim elemanı eksikliği	4,4	3,6	9,8
Staj olanağı eksikliği	2,9	4,4	8,9
Muhasebe kaynak eksikliği	5,8	8,0	25,0
Diğer	25	18,2	18,9
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 4'e bakıldığında; öğrencilerin teknik donanım ve mesleki eğitim açısından yetersiz gördüğü unsurlar öncelikle bilgisayar, internet ve muhasebe eğitimi kaynaklarının eksikliği olarak yoğunlaşmaktadır.

Teknolojinin hızla geliştiği ve geniş kullanım alanı bulduğu çağımızda muhasebe uygulamalarında ve eğitiminde de bilgisayara ihtiyacın yüksek bir oranda çıkması doğaldır. Bu ihtiyacı bilgisayarlı muhasebe eğitiminin gerekliliği de artırmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin okullarında % 46,7'sinin ETA paket programı, %26,3'ünün LİNK paket programı, %5,1'inin ise LOGO paket programı kullandıkları görülmektedir.

Muhasebe derslerinin öğrenilmesinde ders sorumlusu öğretim elemanı ile öğrenme arasındaki ilişkinin olup olmadığı konusunda öğrencilerin cevapları şu şekildedir: Öğrencilerin % 97,1 gibi büyük bir çoğunluğu böyle bir ilişkinin varlığını kabul ederken, % 2,9'u gibi küçük bir kısmı ise böyle bir ilişkiyi kabul etmemiştir. Bu sonuç, muhasebe dersinin öğrenilmesinde öğrenci gözüyle öğretim elemanının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır..

Öğrencilere göre; öğretim elemanlarının ders anlatımında kullanmış oldukları öğretim metotlarının önem derecesine göre sıralaması Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretim Elemanının Ders Anlatımında Kullandığı Öğretim Metotları

KULLANILAN METOTLAR	1. unsur %	2. unsur %	3. unsur %
Vücut dilinin kullanımı	21,2	5,8	8,8
Uygulama örnekleri	32,1	26,3	7,3
Öğrenciye hitap tarzı ve yaklaşımı	27,7	24,8	21,2
Soru cevap ile karşılıklı diyalog	12,4	19,0	19,0
Örneklerle sözlü ve yazılı anlatım örneklerle zenginleştirilmesi	3,6	21,2	29,9
Teknoloji kul. (projeksiyon vb.)	2,9	2,9	13,9
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 5 incelendiğinde; öğrenciler için ders anlatımında kullanılan metotları önem derecesine öncelik sırasıyla, uygulama örnekleri, öğrenciye hitap tarzı ve yaklaşımı, örneklerle sözlü ve yazılı anlatım unsurlarını tercih ettikleri görülmektedir.

Burada projeksiyon, bilgisayar gibi teknolojik unsurların tercih edilmemesi ilginçtir. Bunun nedenleri konusunda öğrencilerin teknolojinin eğitimde kullanılması hususunda yeterli tecrübeye sahip olmaları gösterilebilir.

Muhasebede temel konulardan birisi olan mesleki etik konusu önemli bir husustur. Özellikle muhasebecilik mesleğinin ticari sır ve güvenilir kayıt sisteminin oluşturulabilmesi için; eğitim döneminde bazı temel mesleki unsurların (güven, itimat, doğru kayıt, bilgi muhafaza vb.) öğrencilere kazandırılması gerekmektedir. Öğrencilere okullarında mesleki etik konusunda gerekli faaliyetlerin ve derslerin olup olmadığı sorusuna: Öğrencilerin % 38,7'si yeterli çalışmalar yapıldığını belirtirken, % 61,3'ü ise bu çalışmaların yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu eksikliğin giderilmesi için neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. İlave Yapılabilecek Muhasebede Etik Uygulamaları

UYGULAMALAR	1. unsur %	2. unsur %	3. unsur %
Ayrı bir ders olarak verilmeli	21,9	31,4	11,7
Seminer ve konferanslar düz.	39,4	22,6	8,0
Ders içerisindeki payı artır.	5,1	10,2	40,1
Staj uygulamalarında yer ver.	4,4	6,6	9,5
Diğer.	29,2	29,2	30,7
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 6'da görüldüğü gibi; öğrencilere göre yapılması gereken ilave uygulamalar önem derecesine göre öncelikle; seminer ve konferanslar verilmesi, ayrı bir ders olarak verilmesi, ders içeriğindeki payın artırılması gibi hususları dile getirmişlerdir.

Etik değerlerin oluşturulması muhasebe alanında eğitim gören bireyler için çok önemlidir. Çünkü, mali tabloların şeffaf ve doğru olarak karşı tarafa ulaştırılabilmesi bu değerlerin bir sonucudur. Bu yönde en önemli adımlardan birisi 1983 yılında Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Institute of Management Accountants - IMA) tarafından atılmıştır. Bu yolda "Yönetim Muhasebecileri için Etik Yönetim Standartları" başlığı altında etik değerler yayınlanmış ve Yeminli Yönetim ve Finansal Muhasebecilerin bu kurallara uyma zorunluluğu getirilmiştir²⁰.

20 MÜSLÜMOV Alövsat ve ARAS Güler, "Türkiye'de Muhasebe ve Finansal Yönetim Uygulamalarında Etik Davranışları Etkileyen Faktörlerin Analizi", www3.dogus.edu.tr/amuslumov/Etik_Muslumov_Aras_Turkce.pdf (25.08.2006) s.2.

Tablo 7. Üniversitelerin Muhasebe Alanına Yapacağı Katkılar

İLGİLİ ALANLAR	1. unsur %	2. unsur %	3. unsur %
Araştırma	34,3	24,1	16,8
Danışmanlık	11,7	22,6	10,2
Eğitim-öğretim	38,7	26,3	21,9
Çeşitli yayın ve kaynak sağlanması	2,9	17,5	24,8
Yasal ve mali uyum çalışmalarının sağlan.	12,4	9,5	26,3
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi; öğrencilere göre üniversitelerin muhasebe alanına yapabileceği katkılar önem sırasına göre, % 38,7 ile eğitim-öğretim alanında, % 24,1 ile danışmanlık alanında ve % 26,3 ile yasal ve mali uyum çalışmalarının hazırlanmasında olmak üzere sıralanmıştır.

Muhasebenin işletmelerin verimliliği üzerinde-

ki etkisi konusunda; öğrencilerin % 94,9 gibi büyük bir çoğunluğu etkili olduğu, %5,1 gibi küçük bir kesimin ise etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Son olarak, öğrencilerden mezun olduktan sonra hangi iş alanlarında çalışmayı düşündükleri sorulduğunda aşağıdaki tercihleri yaptıkları görülmektedir

Tablo 8. Öğrencilerin mezun olduklarında çalışmak istediği alanlar

İLGİLİ ALANLAR	1. unsur %	2. unsur %	3. unsur %
Kamu	8,7	6,6	16,4
Özel İşletmeler	24,6	36,6	18,2
Mali Müşavirlik Bürosunda	38,2	20,5	19,4
Kendi İşyerimizde	11,4	16,2	26,8
Kararsız	10,6	5,5	3,2
Diğer	6,5	14,6	16,0
TOPLAM	100,0	100,0	100,0

Tablo 8 incelendiğinde; önem derecesine göre öğrencilerin çalışmak istediği alanlar sırasıyla mali müşavirlik bürosunda, özel işletmelerde muhasebe departmanında ve kendi işyerimizde olarak yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin kamu sektörünü tercih etmemeleri ilginçtir. Zira bunun sebebi, KPSS gibi zorlu bir sınavın olması ve kamuya geçişin şartlarının ağırlaştırılmasıdır.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde öğrencilerin belirlenmiş olan kişisel bilgileriyle, diğer anket verilerinin istatistiki analizi yapılacaktır.

Tablo 9. Okul Tercihleri ile Cinsiyet Dağılım Arasındaki İlişki

OKULLAR	CİNSİYETİ				TOPLAM	
	Bayan	%	Erkek	%		
Afyon MYO	19	35.2 %	16	19.3 %	35	25.5 %
Bolvadin MYO	4	7.4 %	20	24.1 %	24	17.5 %
ÇAY MYO	5	9.3 %	11	13.3 %	16	11.7 %
Dinar MYO	4	7.4 %	6	7.2 %	10	7.3 %
Emirdağ MYO	10	18.5 %	10	12.0 %	20	14.6 %
Eşme MYO	1	1.9 %	10	12.0 %	11	8.0 %
Uşak MYO	11	20.4 %	10	12.0 %	21	15.3 %
TOPLAM	54	100.0 %	83	100.0 %	137	100.0 %

$$x^2: 15.543, p: 0.016, df: 6, \alpha: 0.05, C: 0.319$$

$P = 0,016 < 0,05$ olup öğrencilerin cinsiyetleriyle okullar arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. H_1 hipotezi kabul edilecektir.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında; % 39,4'ü bay, % 60,6'sı bayandır. Yaş olarak öğrencilerin; % 55,5'i 18-20 yaş arasında, % 41,6'sı ise 21-23 yaş arasında ve % 2,9'u da 24-26 yaş arasındadır. Özellikle il merkezlerindeki kız öğrencilerin sayısındaki artış dikkat çekicidir. Bunun sebebi özel veya resmi yurtlar ile sosyal imkanların şehir merkezlerinde bulunmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 10. Üniversiteye yerleşme şekliyle okul tercihleri arasındaki ilişkiler

OKULLAR	OKULA YERLEŞME ŞEKLİ				TOPLAM	
	ÖSS Sınavı	%	Sınavsız geçiş	%		
Afyon MYO	8	13.6%	27	34.6%	35	25.5%
Bolvadin MYO	16	27.1%	8	10.3%	24	17.5%
ÇAY MYO	10	16.9%	6	7.7%	16	11.7%
Dinar MYO	7	11.9%	3	3.8%	10	7.3%
Emirdağ MYO	8	13.6%	12	15.4%	20	14.6%
Eşme MYO	5	8.5%	6	7.7%	11	8.0%
Uşak MYO	5	8.5%	16	20.5%	21	15.3%
TOPLAM	59	100.0%	78	100.0%	137	100.0%

$$\chi^2: 19.983, p: 0.000, df: 6, \alpha: 0.05, C: 0.357$$

$P = 0,00 < 0,05$ olup üniversiteye (MYO) yerleşme şekilleriyle okul tercihleri arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. H_2 hipotezi kabul edilecektir.

Öğrencilerin bölümlerine yerleşme şekillerinin yüzdesine baktığımızda; % 56,9'unun sınavsız geçiş, % 43,1'inin ise sınavla yerleştiği belirlenmiştir. Sınavla yerleşen öğrencilerin tercih sırasına baktığımızda; öğrencilerin % 7,3'ünün ilk tercihine yerleştiği, % 21,2'sinin ise 2 ile 12. tercihlerine yerleştikleri, % 5,8'inin şu anki bö-

lümünün son tercihi olduğu ve % 2,2'sininde ek kontenjan ile bölümüne yerleştiği görülmektedir.

Bolvadin MYO hariç diğer tüm okullarda öğrencilerin çoğunluğu Ticaret Meslek Lisesi mezunlarından oluşmaktadır. Bu meslek liselerinin branş dışındaki tercihlerinin daraltılması, kültür derslerinin kısıtlı alınması ve branşlarının devamı oluşu nedeniyle öğrenciler MYO bölümlerinden branşlarına uygun işletme veya muhasebe gibi bölümleri daha çok tercih etmektedirler.

Tablo 11. Okul Tercihleri ile Mezun Olunan Okullar Arasındaki İlişkiler

OKULLAR	MEZUN OLUNAN OKUL TÜRÜ					TOPLAM
	Ticaret Meslek Lisesi	Lise	Süper Lise	Anadolu Lisesi	Diğer	
Afyon MYO	35	0	0	0	0	35
BolvadinMYO	10	11	3	0	0	24
ÇAY MYO	12	1	2	1	0	16
Dinar MYO	4	4	1	0	1	10
EmirdağMYO	19	0	0	0	1	20
Eşme MYO	9	2	0	0	0	11
Uşak MYO	19	2	0	0	0	21
TOPLAM	108	20	6	1	2	137

χ^2 : 65.285, p: 0.000, df: 24, α : 0.05, C: 0.568

P = 0,00 < 0,05 olup öğrencilerin okul tercihleriyle mezun olunan okullar arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. H_4 hipotezi kabul edilecektir.

Tablo 12. Mezun Olunan Okul Türü İle Muhasebe Eğitimi Başarısı İlişkisi

MEZUN OLUNAN OKUL TÜRÜ	MUHASEBE EĞİTİMİ BAŞARISINDA MEZUN OLUNAN OKULUN ETKİSİ					TOPLAM
	Hiç	Az	Orta	İyi	Çok İyi	
Ticaret Meslek Lisesi	15	19	31	35	8	108
Lise	8	3	3	4	2	20
Süper Lise	2	3	0	0	1	6
Anadolu Lisesi	1	0	0	0	0	1
Diğer	0	2	0	0	0	2
TOPLAM	26	27	34	39	11	137

χ^2 : 28.894, p: 0.025, df: 16, α : 0.05, C: 0.417

P = 0,025 < 0,05 olup öğrencilerin mezun oldukları okul türü ile muhasebe başarıları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. H_5 hipotezi kabul edilecektir.

Tablo 13. Meslek Yüksek Okullar ile Öğrencilerin İkamet Ettikleri Şehirler Arasındaki İlişki

OKUL İSİMLERİ	İKAMET ETTİĞİ İLİN ADI					TOPLAM
	İstanbul	Ankara	İzmir	Afyon	Diğer	
Afyon MYO	4	1	0	30	0	35
Bolvadin MYO	8	5	2	1	8	24
ÇAY MYO	1	0	2	6	7	16
Dinar MYO	4	1	2	0	3	10
Emirdağ MYO	6	4	4	2	4	20
Eşme MYO	1	0	8	0	2	11
Uşak MYO	4	0	2	2	13	21
TOPLAM	28	11	20	41	37	137

χ^2 : 129.708, p: 0.000, df: 24, α : 0.05, C: 0.697

P = 0,00 < 0,05 olup ikamet ettikleri şehirler ile okul tercihleri arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. H_3 hipotezi kabul edilecektir.

Tablodan meslek yüksek okulu tercihlerinde Afyon ve Uşak il merkezlerinde oturanlar aynı ildeki meslek yüksek okullarını tercih etmektedirler. Bu tercih üzerinde sınavsız geçiş uygulamasının da etkili olduğu düşünülebilir. Zira birçok sınavsız geçiş yapan öğrenci aynı zamanda bir özel veya kamu işinde çalışmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler, okullarının çalışma veya barınma ortamına yakın olmasını istemektedirler.

Yapılmış olan çalışma sonucunda elde edilen verilerin; meslek okullarındaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin değerlendirilmesinde, iyileştirme çalışmalarının yapılmasında ve planlanmasında yardımcı olması beklenmektedir. Çünkü:

Etkin bir muhasebe sistemi, işletmelerin “bilgi üreten ve dağıtan bölümü” olarak adlandırılan muhasebe bölümünde görev yapan yeterli düzeyde muhasebe eğitimi almış bireyler tarafından oluşturulabilecektir²¹.

5. SONUÇ

Öğrencilerin mezun olduğu liselerdeki aldığı eğitim ve lise türleri MYO muhasebe bölümünü tercih nedenlerinin başında gelmektedir. Özellikle ticaret meslek liseleri mezunlarının sınavsız geçiş sistemiyle bu bölümlere yerleşme avantajlarının bulunması bu bölümleri tercih nedenlerini desteklemektedir. Bunun yanında kısa yoldan geçerli bir meslek edinmek ve hayata atılmak istekleri de bir başka neden olarak belirtilebilir.

²¹ Çürük ve Doğan, 2001: 25.

Günümüz muhasebe eğitiminde teknoloji kullanımını büyük önem kazanmıştır. Başta bilgisayarlı muhasebe eğitimi olmak üzere, internet yoluyla kaynak paylaşımı, derslerde projeksiyon vb cihazların kullanımı gibi birçok teknolojik gelişmeden yararlanılması muhasebe eğitimi alan öğrencilerin eğitim kalitelerini artırmakta ve hayata daha hızlı hazırlanmalarına imkan sağlamaktadır. Bunun yanında çoğunluğu taşrada olan MYO'ların birçok sosyal, kültürel ve çevresel şartlarında oluşan sorunlara rağmen bu okulların eğitimde teknoloji kullanır hale gelmesi, bu okulların tercih önceliklerini artıracaktır.

Muhasebe mesleği eğitiminde; teorik bilgiler olduğu kadar uygulamaya yönelik bilgilerin de zamanında ve yerinde sağlanması gerekir. Bunların yanında; mesleki eğitim içerisinde yer alan etik konusu da muhasebe alanında ayrı bir öne-

me sahiptir. Çünkü: Bir işletmenin muhasebe bilgilerinin güvenilirliği ve doğruluğu her şeyden önce gelmektedir. Anket sorularımıza verilen cevaplardan da görüldüğü gibi etik konusunun ders müfredatlarında ve okul içi yapılan sosyal faaliyetlerde daha fazla üzerinde durulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin okul tercihlerinde cinsiyet, ikamet edilen şehir, üniversiteye yerleşme şekli, mezun olduğu okul gibi faktörlerin etkilediği görülmektedir. Aynı zamanda, mezun olunan okulların muhasebe eğitimindeki başarıyı etkilediği anlaşılmaktadır. Özellikle ticaret meslek lisesi mezunları muhasebe eğitiminde daha başarılı olmaktadır. Sonuçta, okullarda verilen muhasebe eğitim programlarının öğrenci beklenti ve istekleri doğrultusunda oluşturulması, derslere olan ilgi ve motivasyonu artıracak gibi öğrenme sürecini de kısaltacaktır.

KAYNAKÇA

- American Accounting Association, Accounting Education Change Commission, Accounting Education Change Commission, History and Impact, Accounting Education Series, Volume No. 15, 1999, Sarasota.
- ARPEN J., RADEBOUGH L.: (1981) ”**International Accounting and Multinational Enterprises**,USA,.
- BAYAZITLI Ercan, ÇELİK Orhan, Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Etkinli Analizi, Ankara.
http://www.ceterisparibus.net/kongre/istanbul_2.htm
- CEYLAN Murat (2004), “Çağımızda İhtiyaç Duyulan Muhasebeci Profili”,
http://www.alomaliye.com/murat_veyhan_cagimizda_muhasebeci.htm
- ÇALDAĞI Yurdakul, BAYIRLI Rıdvan, ALTAY Adem, Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Artırılması, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri7.doc>
- ÇÜRÜK Turgut ve DOĞAN Zeki, “Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 28 (3-4), 2001, Ankara.
- DEMİREL Özcan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Pegem Yayınları, İstanbul, 2003.
- DEMİRKAN Şefika, Lisans Programlarında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Artırma Yollarına İlişkin Bir Yaklaşım: Öğrenme Stilleri, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc>
- GÜÇLÜ Faruk, Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi, Ankara.
- ILDIR Ali, (2001),”Muhasebe Sürecini Etkileyen Faktörler”, Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme bölümü, <http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/1/ildir/ali.html>
- KALMIŞ Halis, YILMAZ B.Burcu, Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi için Yapılması Gereken Geliştirmeler, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri2.doc>
- KARAAĞAÇLI Mustafa (2002), Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri, Nobel Yayınları, İstanbul.
- MÜSLÜMOV Alövsat ve ARAS Güler, “Türkiye’de Muhasebe ve Finansal Yönetim Uygulamalarında Etik Davranışları Etkileyen Faktörlerin Analizi”, www3.dogus.edu.tr/amuslumov/Etik_Muslumov_Aras_Turkce.pdf (25.08.2006) s.2.
- PARKER, L. D. (2001). Back to the future: The broadening accounting trajectory, **British Accounting Review**, 33(4), 421-453.
- PETHLEY, L. S., ve FREMGEN, R. I. (1999). What’s a Name Change?, **Journal of Accountancy**, August, 188(2), 71-75.
- STOUT, D. E. ve SCHWEİKART, J. A. (1989). The Relevance of International Accounting to the Accounting Curriculum: A Comparison of Practitioner and Educator Opinions, **Issues in Accounting Education**, Spring, 4(1), 126-143.
- YILMAZ Serpil ve CİĞER Ayşegül, (2004), “Küreselleşme ve Ön lisans Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı” <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri5.doc>
- ZAİF Figen, Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar, Gazi Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Ankara, http://www.ceterisparibus.net/kongre/istanbul_2.htm

